

ANNA TUORI: KUTSUEN TULEVAISUUTTA TAKAISIN

Sarah Matia Pasqualetti

käännös Jaana Seppänen

julkaistu ranskalaisen taidejulkaisun "zero deux" numerossa 107

Näyttelyn otsikko esittää meille heti kysymyksen ajasta, sen tulevaisuuden paluusta, joka on jo mennyt – ja johdattaa meidät näin Anna Tuorin moniselitteiseen ja ristiriitaiseen maailmaan. Galerie Suzanne Tarasièven kolmanteen yksityisnäyttelynsä suomalainen taiteilija on luonut erityisen näytteillepanon: suurimman osan lattiasta peittää vihreä tekonurmikko tuoden mieleen astumisen kesäiseen puutarhaan; sitä korostavat vielä lastenlelua muistuttava kuutio sekä istuin, jolle katsoja voi pysähtyä tarkastelemaan tauluja.

2016–2022 *Ce qui se voit ne s'entend pas* (Minkä näkee, sitä ei kuule) – "pas" tarkoittaa ranskaksi sekä kieltoa että liikettä, askelta: jalka astuu lehtien päälle, mutta rahinaa emme kuule. Ääni kuitenkin syntyy ja se on näyttelytilassa pikemminkin epätavallinen, omat askeleemme tekonurmikolla; akustinen elementti seuraa etenemistä tilassa muuntuen välillä, kun alla onkin tavanomainen harmaa gallerianlattia. Taiteilijan pyrkimys rikkoa koodistoa ja luoda otollinen ympäristö teostensa vastaanotolle käyvät heti ilmi.

Jatkona samassa tilassa olleelle näyttelylle v. 2020, on ensimmäisessä huoneessa "päätön kävelijä", samaa sarjaa kuin maalaukset, joissa henkilöahmojen päät leikkautuivat taulun yläreunaan. *Seulement somnambule II*, 2021 (Vain unissakävelyä) lähestyy arkisen kiiruhtamisen ja elehtimisen tematiikkaa, esimerkkinä kävely – joihin ei suuremmin kiinnitä huomiota ja joissa keho tuntuu liikkuvan itsestään pään ollessa (tässä ihan kirjaimellisesti) muualla. "Juosta pää kolmantena jalkana" onkin suomalainen sanonta, joka tarkoittaa kiirehtimistä: liikkeet ovat nopeampia kuin ajatus ja niiden voima peittoaa harkinnan.

Liikkeen lisäksi teoksessa näkyy muitakin taiteilijan töistä tuttuja teemoja ja motiiveja, kuten vesilätäkköön astuva jalka; usein mukana on myös kasveja, jotka kasvavat siinä tai sen ansiosta. Tai vastaavasti kädet, jotka huolettomasti pitelevät sytytettyä savuketta savukiehkuroiden sekoituessa "moniin Anna Tuorin maalauksissa esiintyviin dynaamisiin ja virtaaviin jälkiin, jotka ilmentävät voimaa tai liikettä saaden katseen kiertämään kankaalla."ⁱⁱ

Useimmissa taiteilijan maalauksissa on kehoja ilman elimiä ja elimiä ilman kehoja, kehoja, joista puuttuu ruumiinjäseniä – vaikkapa pää – tai ruumiinjäseniä ilman kehoa: käsivarsia, jalkateriä, sääriä, jotka tunkeutuvat kuvatilaaan kertomaan, että joku on tulossa, muttei ole vielä täällä, tai käsiä, jotka näyttävät jotakin kohti tai johonkin suuntaan.

Sitten on vielä silmiä. Silmiä, jotka vaihtavat paikkaa, jotka eivät koskaan ole omalla paikallaan, vaan saattavat löytyä henkilöahmojen selästä tai pakarosta. Silmät herättävät ajatuksen katseesta, jolla ei ole paikkaa, sillä "oikealla paikalla" ei ole tässä merkitystä: katseilla, sen enempiä kuin eleilläkään – katsehan on ele – ei ole määrättyä paikkaansa. Niiden sijoittaminen pysyvästi johonkin kohtaan on havaitun ja nähdyn jähmettämistä; liikkeessä sen sijaan emootiot ja affektit saavat syntynsä. Kuten Erwin Strausⁱⁱⁱ on muotoillut, tunteminen on "liikettä" ja samalla "liikuttamista". Tämä tuntemisen ja liikkeen suhde on Anna Tuorin taiteen ydintä.

Hänen maalaamansa hahmot liikkuvat ja liikuttuvat, siirtyilevät paikasta toiseen, nopeat liikkeet virittyvät sille välille, mikä "ei enää ole tässä" ja mikä "kohta on tuolla". Kuuhunta ja neuroottisuus hajaantuu ja vaihtelee paikkaa samoin kuin ne energiset jäljet, joista hahmot muodostuvat. Aktiiviset, värähtelevät, elävät, "liikehtivät"^{iv} maalaukset tuovat heidät esiin, jotta voisimme samaan aikaan nähdä heidän sisä- ja ulkopuolelleen.

Kuvataksaan paikallaan pysymättömiä ja haipuvia kokemuksentiloja, jotka ympäröivät umpikujissaan säntäileviä hahmoja, taiteilija käyttää toisinaan akvarellinomaisia värejä; näin hän häivyttää kuvien selkeyttä ja estää niiden kiinnittymistä kankaalle. Hahmot liukuvat sen pinnalla jättäen käynnistään jälkiä. Näissä rajallisissa käynneissä myös merkitykset alkavat liukua: värien, sanojen, liikkeiden kuvallisten jälkien, ihmishahmojen, eläinhahmojen, kasvien, merkkien, tahrojen, kirjoituksen, joka muuttuu käsittämättömäksi, osoittimien ja pilkkujen, siveltimen hentojen tai vahvojen kosketusten välille ei luoda minkäänlaisia hierarkioita. Sen sijaan taiteilija tutkii näiden elementtien välisiä suhteita ja niiden dynamiikkaa, ja merkitykset ylittävät puhutun kielen ilmaisumahdollisuudet.

Koska todellisuus ei ole sen enempää pysyvä kuin säännöllinen tai vakaa, Anna Tuorin maalauksissa ilmenevät liikkeen nopeus ja paradoksit tuntuvat olevan kaikkein pätevimmit välineet pyrkimyksessä ei ymmärtää ja selittää todellisuutta, vaan luoda yhtä aikaa sen kanssa. Hänen varhaisemmat työnsä esittivät kuvitteellisia maisemia tuoden mukaan ajatuksen eräänlaisesta todellisuuspaosta, kun taas taiteilijan nykyisessä tuotannossa ilmenee pikemminkin rajankyntiä todellisen ja kuvitellun välillä. Kun hän kokisi todellisuuden usein liian kauhistuttavana tai kummallisena, jotta sitä voisi kunnolla ymmärtää ja käyttäisi kuvittelua, fiktiota ja unia kohtaamisen tai lähestymisen välineenä.

Taiteilija maalaa tunnetiloja, jotka ovat yhtä aikaa sekä surullisia että huvittavia, tunnelmia, jotka ovat sekä tuttuja että outoja, tilanteita, joissa voi tuntea olevansa turvassa mutta yhtä hyvin peloissaan. Alitajunnan tavoin Anna Tuorin maalaukset eivät tunnusta logiikan ristiriidattomuuden sen enempää kuin kolmannen poissuljetunkaan lakia. Teokset näyttävät mahdollisuuden samanaikaisiin vastakkaisiin tunteisiin: ei ole kyse vastakohtien harmonisesta yhteen sattumisesta, vaan eksistentiaalisesta hermostuksesta, joka järkyttää meitä sekä alati muuntuvasta, rajallisesta ja johonkin tiettyyn kohteeseen keskittyneestä tavastamme nähdä maailma mielentilamme kautta.

Kahdessa maalauksessa nimeltään *Les feux d'été (En appelant l'avenir à revenir)* – Kesän tulet (Kutsuen tulevaisuutta takaisin), 2023, kehot ovat menossa yhteen suuntaan käsien näyttäessä toisaalle. Näissä merkitys asettuu sille rajalle, jossa kohtaavat järjen ohjailu ja alttius liikutuksille. Arkipäivämme on kyllästetty ristiriitaisuuksilla eivätkä tekemme aina noudata sitä suuntaa, jonka (eettiset, ekologiset, poliittiset) arvomme meille määräisivät.

Teoksissa kuten *Les lettres jamais envoyées* (Kirjeet joita ei koskaan lähetetty), 2022, materialisoituu vastaanottamisen teema. Aika-avaruuden jännitelinjat tässä abstraktissa maalauksessa (ja mitkä Anna Tuorin maalauksista eivät sitä olisi?) piirtävät esille väärät, pois leikatut, kuvitellut osoitteet, jotain mikä on tarkoitettu lähetettäväksi toiselle, mutta jossa itse huomaa olevansa ainut vastaanottaja. Kaksi toisiinsa kiinni asetettua taulua tuovat mieleen kirjeenvaihdon, mutta näitä kahta puolta yhdistävät linjat menettävät muotonsa, käyristyvät ja päättyvät kesken, ja samoin käy viesteille, jotka niiden olisi määrä toimittaa perille.

Anna Tuorin maailmassa myös kehukset menettävät alkuperäisen tehtävänsä. Vastauksena kaikkiin kehystämättömiin maalauksiinsa, taiteilija on asetellut näyttelytilaan kehäksiä ilman maalauksia. Keskelle salia sijoitettuna ne leikittelevät

näkökulmilla kehottaen katsojaa liukumaan yhdestä toiseen, tulemaan ulos ennalta määrätystä ja palaamaan sinne takaisin sekä luoden näin erikoislaatuisten vastineiden maalausten väripinnoilta sisään ja ulos astuville henkilöhahmoilleen.

Osastossa, jonka tyhjät kehykset avaavat, maalaussarjaan on luotu näyttämömaisia tiloja mutta itse näytelmä tapahtuu muualla; kuvissa näkyy vain pakenevia, ohi häilähtäviä elementtejä. Säätet, jotka pistävät ulos kulisseista, viittaavat näyttämön taakse, taulun ulkopuoliseen tilaan, josta voi havaita joitakin jälkiä, sananpätkiä, hevosen pääläen.

Teokset *Lucas et Klaus, 2023* sekä *Klaus et Lucas (lettres volées)* – varastetut kirjeet, 2023, viittaavat Ágota Kristófin romaani-trilogiaan^v, joka käsittelee rautaesiripun aikaisen Euroopan jakaantumista ja kahden veljeksien tuskallista eroa toisistaan. Tässäkin kuviteltu ja todellinen punoutuvat toisiinsa kertomateknisten ja teatraalisten keinojen avulla.

Näyttely päättyy viimeiseen huoneeseen, jonka seinät taiteilija on maalannut vanhalla roosalla. Paikoin on näkyvissä motiiveja, jotka muistuttavat tapetista, jostakin, mikä olisi saattanut olla olemassa ennen tätä näyttelyä. Taiteilijan teoksia ei ole tuotu neutraaliin tilaan, vaan ne on sijoitettu jonkin aiemmin olleen päälle. Ajatuksena on, ettei ”mikään synny tyhjästä” – kuten kertoo huoneen taulun nimi *Été et fumées (ex nihilo nihil fit)* – Kesä ja savua (Mikään ei synny tyhjästä 2023) – näin Anna Tuori viittaa koko maalaustaiteen historiaan ja perintöön. Toista voi tunnistaa myös selkeitä vaikutteita esimerkiksi Suzanne Valadonilta ja Philip Gustonilta.

Lopuksi pienen pieni tila, jonka erottavat kolme seinää, pitää sisällään kuvia kadonneista asioista: ei ainoastaan rakennuksista, vaan myös lintu- ja kasvilajeista. Nämä katoamiset viittaavat tämän hetken poliittisiin ja ekologisiin kriiseihin, mutta pieni muistonurkkaus on myös muistutus siitä mahdollisuudesta, joka maalauksella on saattaa uudelleen eloon se, mitä ei enää ole, sekä anakronistisena että ajattomana, toisaalta aina omissa ajassaan.

Hieman surullisilla ja hieman hassuilla maalauksillaan, jotka johdattelevat tarkastelemaan jälkiä siitä mitä vielä on ja mitä ei enää ole, Anna Tuori kehottaa katsomaan huumorin kautta todellisen elämän monimutkaisuutta ja arkipäivän chdistuksen aiheita – kieltoja, traumoja, konflikteja, kiihtymisiä, yhteensovittamattomuuksia ja esteitä – jotta voisimme lähestyä meissä itsessämme olevia menetyksiä ja pelkoja.

lue alkuperäinen, ranskankielinen kritiikki:

<http://www.zerodeux.fr/reviews/les-40-ans-du-frac-meca-a-bordeaux-3/>

ⁱ Altti Kuusamon huomio artikkelissa ”Anna Tuori – maalauksen keho etsii jäseniään”, näyttelykatalogi *Never Seen A Bag Exploding* – näyttelyyn, Galerie Suzanne Tarasiève, Verona Libri, 2020, s.9.

ⁱⁱ Elora Weill-Engerer, lehdistötiedote, *En appelant l’avenir à revenir*, Galerie Suzanne Tarasiève, 2024.

ⁱⁱⁱ Erwin Straus, *Du sens des sens, Contribution à l’étude des fondements de la psychologie (1935)*, käännt. saksasta Georges Thinès ja Jean-Pierre Legrand, Million, Grenoble, 200.

^{iv} Jurriaan Benschop, « Restless figures », *Why Paintings Work*, Garret Publications, Helsinki, 2023, s. 71.

^v Ágota Kristóf, kaksostriologia: Iso vihko (1986), Todiste (1988), Kolmas valhe (1991), Tammi, 1988, 2023, 2023.